

Sidra Wajikra (Leviticus 1 t/m 5)

24 Adar II 5779 / 31 maart 2019. Leviticus 1:1-9

Thema: Van harte toegewijd

Sommige vennootschappen zijn gedoemd te mislukken.

Een kip en een varken zullen nooit besluiten tot een *joint venture* voor het maken van uitsmijters. Of je moet een heel dom varken zijn dat wel weet waar de eieren vandaan komen, maar even vergeten was wat er voor nodig is om de ham te leveren.

Voor sommige bondgenootschappen is één van beide partijen ook gewoon te groot.

Maar wat te denken van het bondgenootschap dat de God van de Bijbel, JHWH, wilde sluiten? Hij wil koste wat kost deel uitmaken van ons leven. Hij wil een bondgenootschap voor eeuwig: *zijn* woorden en daden in ons leven, *onze* woorden en daden in zijn leven.

Hij sloot dat verbond ook; met Abram. Dat wil zeggen, als je kijkt hoe dat ging in Genesis 15: Abram lag er half groggy bij, en God ging op zijn eentje namens hen beiden door de bloedstraat. Daaraan zag je al wel het enorme verschil tussen beide partijen in het verbond. Maar Hij zei dat het verbond nu gesloten was en voor eeuwig geldig.

Ja, en dan?

Hoe leef je, om zo te zeggen, in een *joint venture* met de bliksem of met de zee?

Kun je samenleven met de bliksem zonder dat er doden vallen?

Kun je samenleven met de zee zonder dat er iemand verdrinkt?

Hebben bliksem en zee enig idee van de kwetsbaarheid van de mens? Heeft God, die heilig is, enig idee van onze onheiligheid?

Maar goed, het gebeurt. En vanaf Abram wordt toegewerkt naar het moment dat de beide partners als het ware hun hoofdkantoor op aarde gaan openen. Het nageslacht van Abram is op wonderlijke wijze in menigte uitgebreid. Er is een volk ontstaan, Israel, dat de katalysator moet worden voor het product dat in de wereld zal worden afgezet. Dat volk wordt bevrijd uit alle wereldse knechtschap. En de verbondspartners ontmoeten elkaar bij de Sinaï.

En dan worden vanuit de hemel exacte instructies gegeven voor een *Misjkan*, een Woning voor God temidden van zijn volk. En de hele rest van het boek Exodus beschrijft hoe die *Misjkan* tot in detail worden uitgevoerd. Totdat de z.g. Tent van de samenkomst cq. de Tent van de ontmoeting c.q. de Tabernakel, helemaal klaar is.

Dan is het moment daar. God komt wonen bij de mensen. Dan is het ook tijd voor een nieuw boek om dat ongelofelijke te beschrijven: Leviticus. In het Hebreeuws *wajikra* – en *Hij riep*. Een paar weken geleden is de synagoge met de lezing van dat indrukwekkende boek begonnen.

Wajikra – En *Hij riep*. Tot Mozes. En Hij sprak, de ENE: '*Adam*, mensheid, als je Mij wilt naderen met een geschenk....'

We zitten met het opmerkelijke feit dat de christelijke theologie over het algemeen het hoogtepunt van de Torah, Leviticus, geheel links laat liggen. In sommige zondagsschool-verhalen leest men de Torah niet eens verder dan Genesis 4. Dan is naar het idee van de verteller het belangrijkste van het OT wel aan de orde geweest – de zogenoemde schepping en de zogenoemde zondeval – en dan heeft men heel Israel en de geschiedenis van God met Israel niet nodig om vrolijk verder te gaan met de evangeliën, en over de komst van Jezus te spreken die alles weer goed gaat maken.

In serieuzere kring vertelt men wel de verhalen van Genesis en Exodus, maar niet verder dan de Sinai. Na de Tien Woorden haakt men af, als daar – van Exodus 24 t/m 40 – hoofdstukken lang wordt gesproken over de bouw van de Tabernakel. Hoogstens plukt men daar het verhaal over het gouden kalf nog even uit. Men laat ook het boek Leviticus dicht. De draad van het verhaal wordt pas weer opgepakt bij de eerste verkenningen van het beloofde land Kanaän. Als je vraagt: ja, maar waarom vertellen jullie de kinderen niet alles van de Tabernakel en alles van het boek Leviticus, dan moet je niet gek opkijken als er iets wordt geantwoord als: o, maar dat gaat over al die offers van de Joden, dat is niet interessant; die periode van Tabernakel en Tempel en al die offers is ook al lang voorbij.

En dit stelt ons vanavond voor een groot probleem.

Wat denken wij van de Torah, de vijf boeken van Mozes, te hebben begrepen als we het hoogtepunt ervan, het zinderende centrum, buiten beschouwing denken te kunnen laten? Dat is net zo gek als dat iemand het Nieuwe Testament zou denken te begrijpen zonder zich te verdiepen in leven, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart van Jezus. Je mist dan het centrum, het hart vanwaaruit je moet denken om al het andere te begrijpen.

Ik merk ook steeds weer aan mijzelf, telkens wanneer ik de teksten in Leviticus bestudeer: deze hoofdstukken hebben ons nooit bereikt. Met name de *betekenis* van deze hoofdstukken heeft ons nooit bereikt. De *betekenis* dus ook van die offers in de *Sidra Wajikra* heeft ons nooit bereikt. Wij verbinden dat gelijk met offers aan de goden zoals wij die kennen in onze wereld. Dat zijn over het algemeen offers die de goden een beetje onder controle moeten houden, de goden koest moeten houden of gunstig stemmen. Maar dat is heidens gedachtegoed dat niets met het hart van de Torah te maken heeft. Maar door toch die heidense gedachte te projecteren op Leviticus, trekken we de hele Torah en dus de hele Bijbel uit zijn verband. Wij denken dat ook God, JHWH, moet worden gunstig gestemd. Zodat wij bij wijze van spreken weer gerust kunnen zijn en verder kunnen met ons leven.

En deze religie heeft haar bekoring. Ook het volk Israel zelf zal steeds weer bezwijken voor de verleiding om andere goden te dienen, en voor hen te offeren zoals heidenen dat gewend zijn te doen. Ja, ze gaan vaak zelfs zo ver, om God, hun God, JHWH, net zo te behandelen als de heidense goden en dus ook voor Hem offers te brengen zoals heidenen dat gewend zijn te doen. Want dat is ook veel en veel eenvoudiger; dat is zoveel gemakkelijker, dan wat de *ENE, JHWH*, van zijn volk en van alle mensen vraagt. Dat is zoveel eenvoudiger dan wat Leviticus ons voorschrijft.

Maar het is in feite blasfemie als we zo met God omgaan. Want denkt u nu echt dat deze unieke God, die een bondgenootschap sloot met Abram en zijn nageslacht, tenslotte net zo'n god is als alle andere goden? En dat die hele weg van Genesis naar Exodus naar Leviticus uiteindelijk alleen maar tot doel heeft de

ijdelheid van deze God te strelen doordat wij talloze soorten offers aan *Hem* gaan brengen in plaats van aan *andere goden*? Dan kun je erop wachten dat Jezus met een zweep iedereen uit de tempel slaat.

We zongen het net al met Psalm 50 – maar het is een teken aan de wand dat wij die Psalm niet goed kennen – :

*Meent u nu echt dat Ik de stieren uit uw stal,
de bokken uit uw kooien nemen zal?
Ik die als herder 't wild gedierte weid,
behoef de spijzen niet die gij bereidt.
Indien ik honger had, Ik zei 't u niet,
de hele wereld is mijn grondgebied.
Meent u dat stier en bok als offergaven,
dat vlees en bloed Mij voeden en Mij laven?*

Vergeet het. God heeft die offers niet van ons nodig. Het gaat om iets heel anders.

En daarvan vertelt Leviticus.

We zijn in het hart van de Torah.

Dit is het eerste wat kinderen van gelovige Joden te lezen krijgen. Als ze drie jaar zijn leren ze lezen met *Wajikra*. En als om hen te bevestigen in de gedachte dat dit het hart is, het mooist is van alles ter wereld, worden de letters soms uitgesneden in hout, in honing gedoopt. Opdat het kind met plezier leeft bij dit Woord, dit hart van God en hart van Israel.

Wat wordt hier aan de kinderen verteld? Dat God wil wonen bij de mensen, de afstand tussen hemel en aarde overbruggen.

De HERE God *is* komen wonen temidden van zijn volk. Aan het slot van het boek Exodus horen we: *Dan overdekt de Wolk de tent van de samenkomst; de glorie van de ENE heeft de Woning vervuld.*

En hier in Leviticus 1 horen we dat de ENE spreekt vanuit de tent van de samenkomst. *Wajikra – en Hij riep.* Initiatief. Hij roept: Kom bij Mij!

En Hij zegt tot Mozes: Spreek tot de zonen van Israel en zeg tot hen: *Adam, mensen*, stel dat iemand van u tot Mij wil naderen. Dat is de toon in Lev 1 t/m 4: *vrijwillige offers.*

'Stel dat'. Wanneer, in het geval dat, iemand wil naderen. Niets hoeft! Niets is verplicht. Het is geen wet. Bovendien, zo zei Psalm 50 al maar zo wordt overal in de Bijbel herhaald: God heeft niets nodig; Hij heeft alles al. De hele wereld is van Hem. Jijzelf bent van Hem.

Maar stel dat..

Waarom zóu iemand dat eigenlijk willen?

Mijn hemel, is dat een vraag? Daar is die fantastische Tabernakel. En daar is dat fantastische feit waar vanaf Abram naartoe is gewerkt en geleefd: de hemelse Verbondspartner is zijn volk nabij gekomen. En in dit volk is Hij heel deze aarde, de hele mensheid, nabij gekomen. De ENE, de HERE, is bij de mensen. Zijn Woord, zijn kracht, zijn Geest, zijn leiding, zijn liefde, aanwezig in die *misjkan*. Hij die de bron van mijn bestaan is, Hij wiens Tien Woorden richting geven aan mijn leven, die mij uit alle knechtschap bevrijdt, die met zijn woorden mij een weg baant in deze wereld waarover ik kan gaan, bij wiens woorden ik vreugde beleef, waardoor mijn leven een diepe zin heeft, waardoor ik weet dat het zin heeft om te werken, in wiens naam ik de strijd in het leven aandurf tegen de

antimachten, door wie mijn leven toekomst heeft, die zijn volk, deze wereld niet loslaat voordat ze zal zijn naar zijn bedoeling..... Ja, wat wilt u nog meer horen? Hij is mijn alles! Aan Hem ben ik toegewijd. Elke stap die ik zet wil ik zetten met Hem en naar zijn wil en zijn bedoeling alleen. Hij houdt van mij! Ik hou van Hem!

En Hij zegt dus: stel dat iemand wil naderen om uitdrukking te geven aan zijn hartelijke toewijding aan Mij... Het hoeft niet. Ik ben al gelukkig omdat jij met Mij en met mijn woorden leeft, wandelt, denkt, doet, laat... Maar goed, je wilt je dankbaarheid kwijt, iets van je vreugde kwijt? Oké, daar kan Ik inkomen. Wel, in dat geval...

Snapt u? En zo werkt het toch? Soms wil je toch aan iemand van wie je veel houdt, die alles voor je betekent, iets geven waaruit dat extra blijkt? Niet om iets goed te maken. Maar als teken van liefde en toewijding.

Korban staat er steeds, waar velen met offer vertalen; *korban* - een 'nadering'. De Europese talen kennen geen woord dat de gedachte achter *korban* weergeeft, zo lees ik. Het is geen 'offer' in de heidense betekenis. 'Offer' dat is 'iets kostbaars prijsgeven'. *Korban* is 'in nauwe relatie met iemand komen, nabijkomen, toenadering zoeken zoeken.

God komt naar *ons* toe; dat is al *korban*. Initiatief ligt bij Hem. En – voor het eerst in de geschiedenis – klinkt daar tot een volk de opdracht om niet naar de hemel op te stijgen, niet te proberen de aarde te ontstijgen, maar juist andersom: de aarde en ons leven te maken tot een hemelese wonong, een huis waarin God kan wonen; de aarde maken tot een tempel. Dat is 'heiliging van het leven'. Een leevn dat spreekt van *korban*, relatie met God, verborgen omgang, die zich dan uit in de omgang, de relatie met mensen, dieren . planeten, de hele wereld.

Dus: Stel iemand wil naderen met een toenadering, een geschenk voor de ENE... Dát zijn de zogenaamde offers in Leviticus. Blijken van de innige relatie. 'Verlangen naar Gods nabijheid'. Niet iets om God gunstig te stemmen, zoals bij de heidenen. Nee, gunstig gezind is Hij al, Hij sloot immers een Verbond met je volk! Hij is er voor jou; JHWH – Ik ben met je.

En nu zitten we ten tijde dat dit speelt in een agrarische samenleving. Dus meestal had men wel vee of de opbrangst van een oogst aan huis.

En zo klinkt hier in eerste instantie: wil je je toewijding tonen, druk je dankbaarheid dan maar uit met een rund (of schaap) uit je vee. Breng dat dier bij de priesters, die precies weten hoe zij dit geschenk aan God kunnen opdragen.

Leun eerst met je gewicht op dat dier; zodat je als het ware je eigen gewicht, je eigen identiteit op dat dier overbrengt; want je wilt in wezen jezelf aan God geven, je wijdt je eigen leven aan God. Sprekel van het bloed van dat rund bij het altaar, als was het jouw bloed, jouw leven. Zo kom jij dicht, zo ben Ik dicht bij jou. En natuurlijk kom je met een gaaf dier bij het altaar. Je neemt niet iets mee wat je zelf toch al gebrekkig vond, dat je eigenlijk toch al weg wilde doen, een afdankertje; dat zou geen cadeau zijn, dat is een belediging.

En dan het hele dier verbranden. Niet toch iets voor jezelf houden; hoeveel je ook van een biefstukje houdt.

Dank je wel, zegt God dan als het ware. Ik ben blij met je toewijding, je liefde. En nu weer gauw naar huis en aan het werk, verder met een leven met mijn Torah. Maak je leven, maak de aarde tot een woning voor Mij. Ik houd van jou.

En Ik ga met je mee, Ik zal met je zijn op die levensweg. Zo dus hier in Leviticus 1.

En als ik nu geen vee heb? Stel dat ik aan God mijn toewijding wil uitdrukken, maar ik ben niet zo bemiddeld? Wat dan? Word ik dan uitgesloten?

Natuurlijk niet. Iedereen is voor de HERE God even belangrijk. Dus scheidt Hij voor iedereen de mogelijkheid om zijn of haar toewijding tot uitdrukking te brengen. Dus als je wat minder bemiddeld bent, kan het ook iets uit je kleinvee zijn, een schaap of een geit; zo horen we vanaf vers 10. En ben je nog armer: dan mag het ook één van je duiven zijn; zo horen we vanaf vers 14.

En ben je nog armer, zo horen we in hfdst 2: dan mag het ook een gift van meel en olie, een broodgift zijn. Maar dan geeft zo'n arm mens dus een deel van zijn dagelijks voedsel! En zo'n toewijdingsgift van een arm mens zullen de priesters dan ook met het uiterste respect behandelen: het is – zo zegt God – het allerheiligste vuuroffer dat iemand kan brengen! Het is als dat penningske van de weduwe, dat Jezus signaleert.

En zo'n arme kan zo'n broodgift hetzij in een oven, hetzij in een pan, hetzij op een bakplaat, bereiden, afhankelijk van wat er aan keukengerei bij die arme aanwezig is. Wat een zorgvuldigheid. Respect, zeker voor de arme die aan God wil laten merken hoeveel hij van God houdt.

Zo geven dus deze (toenaderings)gaven, ook wel brandoffers of vuuroffers genoemd, uiting aan de innige relatie tussen God en zijn volk, versterken als het ware die hemelse stroom die zich bij ons en de aarde wil verbinden, versterken de kracht om in je leven de aarde in te richten naar Gods Woord.

Kijken we nog even verder in deze Sidra Wajikra, dan komen we nog andere vormen van *korban* tegen. Zo kun je – hfdst 3 – ook kiezen voor een toenadering in *sjaloom*, een vredesgift, wel vertaald als dankoffer of vredesoffer. Dan wil je de gemeenschap met God vieren met een maaltijd, samen met je gezin of familie en vrienden. Als dáárvoor een rund werd geslacht, dan ging een deel daarvan op het brandofferaltair, en de rest werd met elkaar en met de priesters genuttigd; als het ware een feestmaal vlak voor het aangezicht van God uit wiens hand alles komt.

In hoofdstuk 4 komen we een andere dimensie tegen. Dat wil tegemoet komen aan iemand die erachterkomt dat hij iets fout heeft gedaan, maar *onopzettelijk*. Het ging onbewust of hij of zij komt er misschien later achter dat dat dat toch niet strookt met Gods bedoeling met het leven. En hoewel het niet expres is gedaan, het verstoort de verhouding, doet af aan de ruimte waardoor God bij ons kan wonen.

We kennen dat ook allemaal uit eigen leven. Je kunt goedbedoeld handelen en daar toch iemand mee beschadigen. En ook al weet degene die beschadigd werd dat het niet expres was, het maakt toch iets stuk in de relatie. En hoe krijg je het dan weer goed?

Wie met God leeft, die wil dat de relatie met Hem open en zuiver blijft. Je hebt Hem nooit verdriet willen doen, je bent Hem immers toegewijd! Je wilt Hem elke avond weer voor het slapen gaan oprecht in de ogen kunnen kijken. En daarvoor klinken dus aanwijzingen voor deze *korban*, het zogenaamde ontzondigingsoffer, voor onbewuste en onopzettelijke zonden.

En als het een leidinggevende is die zo'n ontzondiging zoekt met zijn gave, dan valt bij de aanwijzingen op dat de praktijk van deze *korban* niet verschilt van een brandoffer. Dus niemand merkt verder hoe dat zat tussen God en jou, en dat jij

eigenlijk je toewijding wilde vernieuwen, het weer goed wilde hebben, omdat je onopzettelijk de verhoudingen verstoorde. Deze God wil niemand te schande zetten of beschaamd maken.

Ook in het laatste hoofdstuk (5) van deze Sidra gaat het om ontzondiging. Maar nu omdat iemand besmet is geraakt door het aanraken van aas, of het aanraken van iets besmettelijks, of door ondoordacht geklets. Daar kan God niet wonen; Hij houdt zich verre van dood en van lege woorden. Of ook een ontzondiging – en dan betreft het wel iets opzettelijks – voor het feit dat iemand in een rechtszaak als getuige zijn plicht verzaakte door de waarheid te verzwijgen. In dat geval *kán* er wel ontzondiging plaatsvinden – natuurlijk: God wil altijd de relatie met jou weer zoeken en open hebben – , *maar* – zo staat er met nadruk – *je onrecht zul je dragen*. Met andere woorden, wat tussen God en jou plaatsvindt is één ding, maar wat tussen jou en je naaste plaatsvindt, is iets anders. Daar ben je zelf verantwoordelijk voor; dus dat zul je ook zelf dragen, met je naaste uit moeten praten.

En in al déze gevallen gaat er dan dus wél een belijdenis van schuld aan het ontzondigingsoffer vooraf, en, waar nodig, dus eerst een schuldbelijdenis jegens de door jou benadeelde naaste. Ook dat hoort bij leven naar Gods Woord. Denk ook aan het woord van Jezus: als je onderweg naar het altaar je herinnert dat je broeder iets tegen je heeft, ga eerst heen en verzoen je met je broeder; en kom daarna met je toenaderingsgave bij God. Want anders kan zijn licht en kracht niet door jou heen de wereld instromen.

Zo kom ik weer terug bij Psalm 50 die we probeerden te zingen. *Meent u dat stier en bok als offergaven, dat vlees en bloed Mij voeden en Mij laven?* Het laatste vers van die Psalm vat goed samen wat al die *korbanot*, toenaderingsgeschenken in Leviticus ademen:

*Zo spreekt de Heer: al wie in dankbaarheid
aan Mij het offer van **zijn leven** wijdt,
houdt Mij in eer en heeft mijn wil verstaan.
Zo iemand baant de weg, waarlangs mijn heil kan gaan.*

Zo creëer je een tempel Gods op aarde.

Met andere woorden:

Als je hart overloopt van dankbaarheid jegens de HERE God en je wilt Hem dat laten weten: bedenk maar een geschenk dat jouw liefde jegens Hem uitdrukt. Maar geen heidense offercultus. Geen offers om eigenlijk je eigen geweten te sussen of God te paaien zodat je daarna weer gerust verder kunt met je leventje. Het gaat om een liefdesrelatie. Hij is de Bruidegom, zijn volk, zijn gemeente, is de bruid. En die bruid leeft met vreugde voor zijn liefdevol aangezicht; in hartelijke toewijding. Die toewijding baant de weg waarlangs Gods heil deze wereld instroomt. En de Bruidegom is óns toegewijd; wil ons zien stralen op aarde als zijn bruid.

Als Paulus uitgejubeld is over Gods ontferming en liefde, zowel aan Israel als ons allen betoond, terwijl niemand van ons dat verdiende, dan eindigt hij in Romeinen 12:1 met de oproep om *onzelf* als een levend, heilig en God welgevallig *offer* in zijn dienst te stellen. Een leven als een offer. *Korban*, in relatie. God de ENE laat zijn Hart kloppen vlak naast het onze. Dat is wat we

horen in het hart van de Torah, Leviticus. Daarom leren de kinderen daar hun eerste woordjes lezen.

Zingt een nieuw lied voor God de Here en weest van harte zeer verblijd. God, onze God, wil alhier met ons verkeren... Dat kun je voor kennis aannemen, dat kun je mooi vinden, maar waar het om gaat is: Als Hij dat wil, hoe maak ik dan zo woning voor Hem dat Hij hier kan leven?!

Tenslotte, als deze Joodse exegese van Leviticus juist is, als dit de bijbelse offergedachte is, dan is het dus ook deze betekenis van het offer die we op Jezus mogen toepassen. Dit is wat Jezus geleefd heeft. Dat was een leven als een offer; een levende tempel van God op aarde.

En God zocht dus niet zijn dood in een soort heidense offercultus.

Nee, God zocht zo'n leven! Het ging om Jezus' *leven*. Een leven als een offer, één en al toewijding aan de HERE God; 'de ijver voor uw huis zal mij verteren'. Een Gode hartelijk toegewijd leven. En dat heeft Jezus volgehouden van de kribbe tot en met het graf. Ook in het aangezicht van verleiding en verzoeking, ook bij onbegrip van zijn eigen volk en zijn discipelen, ook ten overstaan van vijanden, ook in het aangezicht van de dood. De hele weg van Israel heeft Hij herhaald, hernomen, maar nu zonder zonde, in volkomen toewijding. Zonder zo'n leven als toenadering, als offer, zou zijn dood zinloos zijn geweest.

Je kunt ook zeggen: in Jezus heeft God nog eens en als nooit tevoren laten zien wat heel Leviticus, wat heel Gods hart ademt: Hij wil bij ons, in ons wonen.

En wij, beschaamd omdat we zoveel aan wederliefde tekortkomen, of zelfs verslagen vanwege onze goddeloosheid en onze heidense religies, wij leunen op dit Lam Gods, zoals de offeraars in Leviticus. Wij brengen ons gewicht op Hem over. In gebed tot God: 'HERE, zie onze identiteit in zijn identiteit; want U willen wij toegewijd zijn, zo willen ook wij leven, de aarde heiligen, maar we redden het niet. Laat zijn reine Torah-getrouwe leven, een leven in plaats van Israel en ons allen, voor ons een ontzondiging zijn'.

En in, door en vanuit deze ontzondiging voor eens en altijd, vanuit deze rechtvaardiging van de goddeloze, zullen wij dan ook met vreugde ons leven leven als een *korban*. In nauwe relatie. Elke dag dankend, biddend; elke dag met Hem sprekend; om de relatie met Hem die ons zó lief heeft open te houden. Ons hart, dichtbij zijn hart.

En van daaruit, de hele rest van Leviticus spreekt daarvan, hart voor alle mensen, hart voor de wereld, de dieren, planeten; liefde van God die via ons uitstroomt naar alle dingen.

Vanuit het hart van de Torah.